

สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ศาสนสถานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

กรณีศึกษา : วัดบางพลีใหญ่ใน และ วัดอโศการาม

Facilities Problems And Requirement For Elder In Religious Places In Samutprakarn Province

Case Study : Bang Plee Yai Nai Temple And Asokaram Temple

พิทักษ์ ศิริวงศ์¹ และณัฐธยาน์ ศรีสุวรรณ^{2*}

¹สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²สาขาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีจุดประสงค์เพื่อทราบถึงปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในการปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจ ที่เขตศาสนสถาน วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลีและวัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้เกี่ยวข้องให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจที่เขตศาสนสถาน อำเภอบางพลี และวัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ จากกรณีศึกษาการสำรวจอำเภอบางพลีและวัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ เครื่องมือที่ใช้คือการวิจัยเชิงมานุษยวิทยา ทำการเฝ้าสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non-Participant Observation) และยังคงใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่ได้เดินทางมาปฏิบัติธรรมในศาสนสถาน และพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในศาสนสถาน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกมีความจำเป็นอย่างมากต่อผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ เพราะมีส่วนช่วยในการเดินทางประกอบศาสนกิจ การเข้าห้องสุขา หรือทำสิ่งอื่นๆด้วยตนเองภายในศาสนสถาน แต่ศาสนสถานในกรณีศึกษายังมีข้อบกพร่องเนื่องจากว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ ทั้งนี้หากปัญหาดังกล่าวได้รับทราบและนำไปแก้ไข เมื่อศาสนสถานมีสิ่งอำนวยความสะดวกสมบูรณ์ ไม่เพียงแต่ผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ผู้ให้บริการในวัยอื่นๆก็จะมีคามสนใจเข้ามาเยี่ยมชมอีกทั้งยังสามารถเป็นสถานที่ให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและสักการบูชาได้อีกด้วย เพราะวัดเป็นเอกลักษณ์ส่วนหนึ่งของประเทศไทย คำสำคัญ สิ่งอำนวยความสะดวก, ผู้สูงอายุ, ศาสนสถาน

Abstract

This research is a qualitative research. The purpose is to know the problem and requirement of the older person in the practice the dharma and religious activities at the religious places Bang plee yai nai temple Bang plee district and Osokaran temple Mueang Samutprakarn district. To propose a development approach and improvement facilities to accessory for the older person in the practice the dharma and religious activities at the religious places Bang plee yai nai temple Bang plee district and Osokaran temple Mueang Samutprakarn district. From case study, the survey at Bang plee yai nai temple Bang plee district and Osokaran temple Mueang Samutprakarn district. Tools of research and anthropological methodology, non-participant observation and still use in-depth interview for interview person who comes to temple. The key informants are 60-year-olds who have come to practice in religious places and monks living in religious places.

The research found that Facilities are very necessary for the older person who comes to use the service because they contribute in for religious activities at the religious places. Access to the toilet or do other things by themselves within the religious place. But the places of worship in the case study are flawed because it has not

enough for the older person. If the problem is known and corrected when religious places have complete facilities. Other age users will be more interested not only the older person who comes to use the service. So it can be a place for traveler to worship and visit. Because the temple is a part of Thailand.

Keywords : Facilities, Elderly, Religious Sites

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้กลายเป็น “สังคมสูงวัย” มาตั้งแต่ปี 2548 แล้ว เมื่อเทียบสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 หรือในอีกเพียง 5 ปีข้างหน้า และคาดว่าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2560)

ในจังหวัดสมุทรปราการ ได้มีสถานที่รองรับผู้สูงอายุ คือ สววงคนิวาส มีสถานที่พักสำหรับผู้สูงอายุ โดยจะมีบริการอาหาร ภายภาพบำบัด สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและการดูแลอย่างดี (สภากาชาดไทย, 2554) แสดงให้เห็นว่าทางจังหวัดสมุทรปราการ ได้มีการพัฒนาพื้นที่ส่วนหนึ่งเพื่อรองรับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังมีสถานที่อื่นที่ได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ อาทิเช่น ห้างสรรพสินค้า หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สถานบริการด้านสุขภาพ การเดินทางคมนาคม และศาสนสถานเป็นต้น ทั้งนี้ในจังหวัดสมุทรปราการมีประชากรตามทะเบียนราษฎร ทั้งสิ้น 1,260,400 คน แยกเป็นชาย 605,309 คน หญิง 655,091 คน (ข้อมูล ณ เดือน ธันวาคม 2558) เป็นประชากรผู้สูงอายุ จำนวน 164,744 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรทั้งหมด จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันประชากรจะมีอายุยืนยาวขึ้น และคาดการณ์ว่าในอนาคต จำนวนผู้สูงอายุจะมากขึ้นทุกๆ ปี(สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2560) ประชากรอื่นควรใส่ใจด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสุขภาพจิตใจ และด้านการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่แล้วต้องพึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกของแต่ละสถานที่ ที่ได้ไปใช้บริการเพื่อลดความลำบากในการเดินทาง โดยสถานที่ที่เป็นกรณีศึกษาในที่นี้คือ ศาสนสถานในจังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี และวัดอโศการาม อำเภอมืองสมุทรปราการ

จากข้อมูลข้างต้นจึงเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ต่อสภาพปัญหาตามความต้องการของผู้สูงอายุในวัดบางพลีใหญ่ และวัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ศาสนสถานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวก แก้ไขปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบถึงปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในการปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจ ที่เขตศาสนสถาน วัดบางพลีใหญ่ใน และวัดอโศการาม
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้เกี่ยวข้องให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจที่เขตศาสนสถาน วัดบางพลีใหญ่ใน และวัดอโศการาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาของผู้สูงอายุในการใช้บริการที่ศาสนสถาน
2. ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้บริการในศาสนสถาน

3. สามารถนำผลการวิจัย ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกตามความต้องการของผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตงานวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุใน วัดบางพลีใหญ่ใน และวัดอโศการาม ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรผู้สูงอายุ คือ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป(ผู้สูงอายุ) ทั้งชายและหญิงที่อาศัยอยู่ใน จังหวัดสมุทรปราการ

2. ขอบเขตเนื้อหาด้านความต้องการของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ใช้ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุจากการศึกษาสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ศาสนสถานในเขตจังหวัด สมุทรปราการ ได้แก่ เพศ อายุ

3. ขอบเขตการศึกษาด้านสถานที่ศึกษา

สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุ ในพื้นที่ศาสนสถานในเขต จังหวัด สมุทรปราการ ได้แก่ ราวจับ ทางลาด ห้องสุขสำหรับผู้สูงอายุ หรือคนพิการ

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1.ผู้สูงอายุ (Older person)

หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุมากกว่า 60ปีขึ้นไป (องค์การสหประชาชาติ) ผู้สูงอายุ เรียกอีกอย่างว่า ราษฎรอาวุโส (Senior citizen)และคนชรา หมายถึง แก่ด้วยอายุชำรุดทรุดโทรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

- 2.สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility)

หมายถึงสิ่งที่สร้างความสะดวก ทำให้การประกอบกิจกรรม ต่าง ๆ กระทำได้ง่ายขึ้นตามหลักการจัดการอุทยานและพื้นที่นันทนาการ (รักชนก มณีรัตน์, 2550 และศูนย์วิจัยป่าไม้ ,2541) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา หมายความว่า ส่วนของ อาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์อันเป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดหรือตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ได้แก่ “ลิฟต์” หมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับนำคนขึ้นลงระหว่างพื้นที่ของอาคารที่ต่างระดับกัน แต่ไม่ใช่บันไดเลื่อนหรือทางเลื่อน “พื้นผิวทางสัมผัส” หมายความว่า พื้นผิวที่มีผิวสัมผัสและสีซึ่งมีความแตกต่างไปจากพื้นผิว และสีในบริเวณข้างเคียงซึ่งผู้สูงอายุและคนพิการทางการมองเห็นสามารถสัมผัสได้ “ความกว้างสุทธิ” หมายความว่า ความกว้างที่วัดจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งโดยปราศจาก สิ่งใด ๆ กีดขวาง

- 3.ศาสนสถาน (Religious Places)

หมายถึง คือสถานทางศาสนา ใช้ประกอบศาสนพิธี เช่น การอาราธนาศีลและสมาทานศีลในวัด และการละหมาดในมัสยิดอิสลาม(วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2559)

ในที่นี้ผู้วิจัยกล่าวถึง ศาสนสถานในศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธมีศาสนสถานสำคัญเรียกว่าวัด วัด คือคำเรียก สถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ภายในวัดจะมี กุฏิ ซึ่งใช้เป็นเป็นที่อาศัยของนักบวชในศาสนาพุทธซึ่งก็คือพระสงฆ์ อีกทั้งยังมีเจดีย์ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมรุ ซึ่งใช้สำหรับประกอบศาสนพิธีต่างๆ เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ การทำสมาธิ วัดโดยส่วนใหญ่ขียนแบ่งเขตภายในวัดออกเป็นสองส่วนคือ พุทธาวาส และสังฆาวาส โดยส่วนพุทธาวาสจะเป็นที่ตั้งของสถูปเจดีย์ อุโบสถ สถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และส่วนสังฆาวาส จะเป็นส่วนกุฏิสงฆ์สำหรับพระภิกษุสงฆ์สามเณรจำพรรษา (นนร.ธรรมรัตน์ แววศรี, 2555)

ระเบียบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีปรากฏการณ์วิทยา กล่าวว่าการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา เป็นกระบวนการของการเรียนรู้และทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ของมนุษย์ ผ่านการสนทนากับบุคคลซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในประสบการณ์นั้นๆ (Wood & Haber, 2002) โดยมีวิธีการดังนี้

1.ผู้วิจัย เตรียมความพร้อม โดยดำเนินการลงพื้นที่สำรวจ และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในกรณีศึกษาสถานศึกษา ในเขตวัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี และวัดอโศการาม อำเภอมืองสมุทรปราการ

2.การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเตรียมคำถามเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษา เพื่อสอบถามปัญหา และรับทราบความต้องการโดยรวมของผู้สูงอายุ

3.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การลงพื้นที่สำรวจตามสถานศึกษาที่จำเป็นต้องใช้ โดยผู้วิจัยเลือกใช้ดังนี้ สมุดบันทึกและปากกา เพื่อจดข้อมูลที่สำคัญในการสำรวจและสัมภาษณ์ โทรศัพท์มือถือ เพื่อบันทึกรูปภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา

4.วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non-Participant Observation)โดยผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักคือพระสงฆ์ที่จำวัดอยู่ในสถานศึกษาวัดบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี และวัดอโศการาม อำเภอมืองจังหวัดสมุทรปราการ

5.การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่สถานศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา วัดบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี และวัดอโศการามอำเภอมืองสมุทรปราการ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในรูปแบบวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non-Participant Observation)และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับเนื้อหาให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุในเขตกรณีศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า(Triangulation) วิธีสามเส้า ถ่ายทอดมาจากแนวคิดของการสำรวจซึ่งทิศทางการเดินทาง ซึ่งถ้ารู้จุดตั้งบนแผนที่สองจุด แล้วลากเส้นจากจุดทั้งสองมาตัดกันก็จะได้ทิศทาง วิธีการตรวจสอบสามเส้า เปรียบเสมือนการตรงความจริง ณ จุดหนึ่งแล้วจะรู้ถึงความจริงอื่นๆ(วรธณี แกมเกตุ, 2551) โดยใช้วิธีการตรวจสอบดังนี้

1.การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูล โดยมีแหล่งพิจารณาในการตรวจสอบข้อมูล ได้แก่

1.1 แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ตรวจสอบข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน

1.2 แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น การสอบถามข้อมูลจากพระสงฆ์ 2รูปในสถานศึกษาเดียวกัน

2.การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Investigator Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม และศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

ผลการศึกษาวิจัย

จากกรณีศึกษา สถานศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรปราการ วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี และวัดอโศการาม อำเภอมืองสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จากการลงพื้นที่สำรวจ ดังนี้

1. ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในการปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจ ที่เขตศาสนสถาน วัดบางพลีใหญ่ใน และวัดโคศคาราม

ปัญหาและความต้องการ		วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี	วัดโคศคาราม อำเภอเมืองสมุทรปราการ
ห้องสุขา	ราวจับกันลิ้น	✓	-
	พื้นกันลิ้น	✓	-
	ทางเดินระดับเดียวกัน	✓	-
	ประตูบานเลื่อน	✓	-
	ทางลาด	✓	-
ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ		-	-
สถานที่นั่งพักสำหรับผู้สูงอายุ		✓	✓
ทางเดินเข้าศาสนสถาน สำหรับผู้สูงอายุ	ทางลาดสำหรับรถเข็น	-	✓
	ราวจับสำหรับการเดิน	✓	✓

2. แนวทางการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้เกี่ยวข้องให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจที่เขตศาสนสถาน วัดบางพลีใหญ่ใน และวัดโคศคาราม

แนวทางการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก		วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี			วัดโคศคาราม อำเภอเมืองสมุทรปราการ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย
ห้องสุขา	จำนวนห้องสุขา	-	✓	-	✓	-	-
	สิ่งอำนวยความสะดวก	✓	-	-	-	-	-
สิ่งอำนวยความสะดวกรองรับต่อจำนวนผู้สูงอายุที่เข้ามาประกอบศาสนกิจที่ศาสนสถาน		-	✓	-	-	✓	-
พื้นที่ก่อสร้างของศาสนสถาน		-	-	✓	✓	-	-
ทุนทรัพย์ทางก่อสร้างของศาสนสถาน		-	✓	-	-	-	✓

การเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เกี่ยวข้อง ณ ศาสนสถานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี และวัดโคศคาราม อำเภอเมืองสมุทรปราการ โดยแบ่งข้อมูลที่ต้องการศึกษาเป็นสองด้าน ดังนี้

1. ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในการปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจ ที่เขตศาสนสถาน พบว่า ศาสนสถานทั้งสองแห่งไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ วัดบางพลีใหญ่ใน มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุภายในห้องสุขาครบครัน มีสถานที่นั่งพักและราวจับทางเดินเข้าศาสนสถาน ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็น และวัดโคศคาราม มีสถานที่นั่งพักสำหรับผู้สูงอายุ ทางลาดสำหรับรถเข็นและราวจับทางเดินเข้าศาสนสถาน ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุภายในห้องสุขา

2. แนวทางการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้เกี่ยวข้องให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจที่เขตศาสนสถาน พบว่า วัดบางพลีใหญ่ใน มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องสุขาจำนวนมาก มีจำนวนห้องสุขา สิ่งอำนวยความสะดวกรองรับต่อจำนวนผู้สูงอายุที่เข้ามาประกอบศาสนกิจที่ศาสนสถาน และทุนทรัพย์การก่อสร้างของศาสนสถานปานกลาง พื้นที่ก่อสร้างของศาสนสถานน้อย และวัดโคศคาราม เห็นได้ว่ามีห้องสุขาและพื้นที่ก่อสร้างของศาสนสถานจำนวนมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกรองรับต่อจำนวนผู้สูงอายุที่เข้ามาประกอบศาสนกิจที่ศาสนสถานปานกลาง ทนทรัพยากรก่อสร้างของศาสนสถานน้อย และไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องสุขา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ศาสนสถานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา : วัดบางพลีใหญ่ใน และ วัดอโศการาม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในการปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจ ที่เขตศาสนสถาน วัดบางพลีใหญ่ใน และ วัดอโศการาม

จากผลการศึกษาพบว่าศาสนสถานทั้งสองแห่ง ยังคงมีปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในการปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจ เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ที่มีไม่เพียงพอ ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุที่มาปฏิบัติธรรมพบความลำบากในการใช้บริการที่ศาสนสถาน พบว่า ผู้สูงอายุต้องการใช้อุปกรณ์ที่มีความปลอดภัย และไม่ยุ่งยากที่จะใช้งาน มีตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ราวจับทั่วไป ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกราวจับที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4.5 เซนติเมตร และมีระดับที่สูงจากพื้น 0.8 เมตร

1.2 ราวจับในห้องน้ำบริเวณโถส้วม ผู้สูงอายุเลือกราวติดพื้น 2 ข้างมากที่สุด

1.3 ทางลาด ส่วนใหญ่เลือกความชันระดับ 9 องศา เลือกพื้นผิวที่ให้ความรู้สึกปลอดภัยในการเดิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกทรายล้าง (ผศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ, 2550)

1.4 ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ใกล้ทางเข้าออกอาคารให้มากที่สุด มีลักษณะไม่ขนานกับทางเดินรถ มีพื้นผิวเรียบ มีระดับเสมอกัน มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร และมีป้ายขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร ติดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตร ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน (กระทรวงมหาดไทย, 2548)

2.แนวทางการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้เกี่ยวข้องให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจที่เขตศาสนสถาน วัดบางพลีใหญ่ใน และวัดอโศการาม

จากผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้เกี่ยวข้องให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าปฏิบัติธรรม และประกอบศาสนกิจที่เขตศาสนสถาน

2.1 กรณีศึกษา วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี ได้มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบแต่ไม่เพียงพอ แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจต่อผู้สูงอายุที่มาประกอบศาสนกิจ แต่เป็นเพราะทรัพยากรทางศาสนสถานไม่เพียงพอต่อการซ่อมแซม ทำให้ทางศาสนสถานมีสิ่งอำนวยความสะดวกได้ไม่มากเท่าความต้องการของผู้มาใช้บริการ ผู้วิจัยได้มีความเห็นว่าทางวัดบางพลีใหญ่ได้มีผู้ไปประกอบศาสนกิจเป็นจำนวนมาก เงินบริจาคส่วนหนึ่งสามารถนำมาพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุได้

2.2 กรณีศึกษา วัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุศาสนสถานมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ราวจับ ทางลาด ตามทางเดิน เพื่อผู้สูงอายุและผู้คนที่มาประกอบศาสนกิจ แต่ไม่มีห้องสุขาสำหรับผู้สูงอายุ อาจเป็นเพราะมีผู้คนมาประกอบศาสนกิจที่วัดเป็นจำนวนน้อย ได้รับเงินบริจาคทำบุญไม่มากพอที่จะก่อสร้าง ทางวัดจึงไม่ได้ตระหนักตรงส่วนนี้มากนัก แต่ผู้วิจัยได้มีความเห็นว่า ทางศาสนสถานและผู้เกี่ยวข้องควรใส่ใจกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพราะเมื่อศาสนสถานไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุที่มาประกอบศาสนกิจลดลง และเลือกไปศาสนสถานอื่นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและประกอบศาสนกิจได้เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ศาสนสถานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา : วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลีและ วัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ พบว่า ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในการใช้บริการที่ศาสนสถาน มีข้อบกพร่องคือมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

ที่มาใช้บริการ เนื่องจากทางศาสนสถานไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุมากนัก และมีทุนทรัพย์ในการบูรณก่อสร้างไม่เพียงพอ ดังนั้นทางศาสนสถานและผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาถึงผลลัพธ์ในทิศทางที่ดีที่จะได้จากการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ เริ่มดำเนินการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้มาประกอบศาสนกิจ และมีประโยชน์ต่อศาสนสถาน เมื่อสถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนดึงดูดผู้คน ไม่เพียงแต่ผู้ประกอบศาสนกิจ ผู้สูงอายุ อาจมีคนเข้ามาประกอบศาสนกิจ และเยี่ยมชมศาสนสถานทุกวัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้มาเยี่ยมชมศาสนสถานในกลุ่มบุคคลที่ต่างออกไป เช่น กลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน หรือวัยอื่นๆ และศึกษาถึงต้นแบบในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุจากสถานที่อื่นที่มีความใกล้เคียงเพื่อเป็นกรณีศึกษาและง่ายต่อการดำเนินงาน อีกทั้งสามารถนำผลการวิจัย ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุทั้งที่ศาสนสถานและสถานที่อื่นๆด้วย

บรรณานุกรม

- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรปราการ. (2560). **จำนวนผู้สูงอายุ** สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2560, จาก http://nwnt.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=TNSOC6002250010039
- วัดโตศกการาม.** (2555) สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.watasokaram.org/index.php/about-us/about-us-01>
- วัดบางพลีใหญ่ใน.** (2553) สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.watbangpleeyainai.org/node/1>
- รักชนก มณีรัตน์. (2550). และศุภชัยวิจัยป่าไม้. (2541) **ความหมายสิ่งอำนวยความสะดวก** สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.apsthailand.com/>
- องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN). (2557) **นิยามผู้สูงอายุ** สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html>
- ธรรมรัตน์ แววศรี. (2555). **นิยามวัด** สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2560, จาก <http://thammarat5263.blogspot.com/>
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. (2550). **มาตรฐานที่พักอาศัยของผู้สูงอายุไทย** สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.thainhf.org/index.php?module=news&page2=detail&id=11>
- กระทรวงมหาดไทย. (2548). **กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.bsa.or.th/>
- การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า.** (2553) สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/400912>
- Wood & Haber. (2002). **การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา** สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/49924093/chapter2.pdf